

**BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIGA BUGUNGI KUN TALABIGA KO‘RA
DARSLARNI ZAMONAVIY TALABLAR ASOSIDA TASHKILLASH YUZASIDAN
USLUBIY TAVSIYALAR****Sultonova Ra'no Shavkat qizi***Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi*

Annotatsiya. *Uslubiy tavsiyada boshlang‘ich sinf darslarida interfaol o‘yinlarning o‘rni va ahamiyati hamda ularning qo‘llash va foydalanish o‘quvchini ushbu o‘yin orqali og‘zaki va yozma nutqini rivojlantirishda yoritilgan.*

Kalit so‘zlar. *O‘z-o‘zini baholash va tafakkur o‘yinlari, ta‘limiy o‘yinlar, interfaol o‘yinlar, didaktik o‘yinlar, badiiy o‘yinlar, harakatli o‘yinlar, interfaol metodlar, pedagogika texnologiya ta‘limiy o‘yinlar.*

Boshlang‘ich ta‘limda ta‘limiy, didaktik hamda ertak usulida darslarni tashkil etish o‘quvchilarni aqliy faoliyatiga tezroq kirishishlari adabtatsiya hosil qilishlariga ham ko‘mak beradi. O‘tilgan darsni mustahkamlashda yoki yangi darsni boshlanishida ta‘limiy interfaol o‘yinlardan foydalanib o‘quvchilarni qiziqishlarini darsga yanada oshirish mumkin. Ta‘limiy interfaol o‘yinlarning ahamiyati boshlang‘ich ta‘limda qo‘llash yaxshi samara beradi. Ta‘limiy o‘yin boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ma‘lum sifatlarni shakllantirish uchun o‘qituvchilar tomonidan qo‘llaniladigan usuldir. O‘yin vositasi bilan o‘quvchilarning bilimlarini o‘zlashtirish jarayoni mustahkamlanadi, shuningdek bolalarda muomala madaniyati shakllanadi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ta‘lim jarayoniga qiziqishini yanada oshiradi. Mazkur didaktik metodlardan foydalanish yaxshi samara beradi.

O‘quvchilarning fikr doirasi, ongi, dunyoqarashlarini o‘stirish, ularni erkin tinglovchidan erkin ishtirokchiga aylantirmoq nihoyatda muhimdir. O‘qituvchi darsda boshqaruvchi o‘quvchilar esa, ishtirokchiga aylanmog‘i lozim. Ana shu vazifani uddalashda innovatsion faoliyat ustunligi ko‘p qirrali samara keltiradi. Talim jarayonida ilg‘or pedagogik texnologiyalarni faol qo‘llash, talim samaradorligini oshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.

Boshlang‘ich talim umumtalim maktablarining bosh bo‘g‘ini bo‘lgani sababli ana shu jarayonda o‘quvchi shaxsining mukammal rivojlanib borishiga ko‘proq etibor berish lozim. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining masuliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadam qo‘ygan o‘quvchilarni maktab hayotiga ko‘niktirib, zamonaviy bilim olishlariga yo‘l ochib beradilar. Bolalarning o‘qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlari ana shu davrda shakllanadi. Bu ham boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining vazifasi masuliyatli ekanligini ko‘rsatadi.

“So‘zlar tahlili” ta‘limiy o‘yin

№	Yangi soʻz hosil qiling	Boʻgin	Tovush	Unli tovush	
1.	Ish	-chi	2	5	2
2.		-la	2	5	2
3.		-lab	2	6	2

“Soʻzlar tahlili taʼlimiy oʻyini” oʻquvchilarni nutqi, fikrlash doirasi, muomala madaniyatini shakllanishida yaxshi samara beradi. Bu oʻyindan oʻqish, ona tili, odobnoma mehnat, tabiat, darslarida ham keng foydalanish mumkin. Oʻyin qoidasi: Gul soʻziga qoʻshimcha qoʻshish orqali yangi soʻzni hosil qiladilar, soʻng hosil boʻlgan yangi soʻzni boʻgʻin va tovush tomonidan tahlil qilib kerakli jadvalga yozib chiqadilar.

“Boʻgʻin oʻyini” metodi - Oʻquvchilarning tez fikrlashini oshirish, soʻz boyigini boyitish maqsadida oʻtkaziladi. Bunda birinchi aytilgan soʻzning oxirgi boʻgʻini keyingi soʻzning birinchi boʻgʻiniga toʻgʻri kelishi kerak boʻladi. Masalan: maktab – tabrik, rassom – somsa, ota – taʼzim, vatan – tanla.

“Kun va tun” metodi – oʻqituvchi uka soʻzini alohida yozib, bolalarga: “Soʻzni koʻrib olib, koʻzinizni yuming”, - deydi va u harfini a harfi bilan almashtirib: endi koʻzingizni oching, soʻzdagi oʻzgarishni topishini aytadi. Oʻquvchilar u harfini almashishi natijasida, aka soʻzi paydo boʻlganligini aytishadi. Bu oʻyin bir necha marta takrorlangach, soʻzlar murakkablashtirilishi mumkin.

“Gʻalati bogʻ” metodi – Biror narsani eslayotganimizda nima sodir boʻladi? Javob toʻliq tushunilmagan. Biroq, miya koʻrish texnologiyasi maʼlumotlarning turli turlarini yodga olganda, miyaning turli qismlari neyronlari faollashtirilganligini aniqlash imkonini beradi. Bizda bir xotira yoʻq. Va bir nechta tizimlar mavjud va ularning har biri oʻz roliga ega, biroq xotira rivojlantirishning usullari va metodlari yaxshilanishga yordam beradi. Bunda oʻquvchilarga qisqa vaqtda rasmlar koʻrsatiladi.

“Yashirin soʻzlarni toping” metodi. Harflardan "yashirin" soʻzlarni topish taklif etiladi: sunshin mashinasi prstyurozaevncidzharamylrkvtsumkaldchevrybay (quyosh, stol, deraza, mashina, atirgul, issiqlik, sumka, baliq.)

“Shoshiling, adashmang” metodi. (Oʻyin uchun turli xil narsalar kerak. Oʻyin diqqatni almashtirishga qaratilgan). Ekran ortida uy egasi turli xil narsalarga ega: qizil tasma, oq bayroq, yashil doira, sariq kvadrat, oʻyinchoq it. Taqdimotchi turli xil narsalarni navbat bilan koʻrsatadi. Bolalar ushbu obʼektga muayyan (ushbu obʼektga tayinlangan) harakat bilan tasvirlashlari kerak: qizil lenta - uni silkitib qoʻying; oq bayroq - turmoq; yashil doira - atrofingizdagi doira; sariq kvadrat - oʻtirish; oʻyinchoq - it - dumini silkit.

“Kim eng ehtiyotkor” metodi. Oʻqituvchi oʻquvchilarga ertak oʻqib beradi va unda "L" yoki "T" tovushlari bilan ishtirok etgan soʻzlar sonini hisoblashni soʻraydi. Bu esa oʻquvchilardan tinglashdan tashqari, matematik tezlikni ham talab qiladi.

“Baliq skeleti texnologiyasi. Ushbu texnologiya baliq model chizmasi orqali namoyish etilib, bunda oʻquvchilar oʻrtaga tashlangan muammoni har tomonlama ochib berishga harakat qiladilar. Baliq skeleti chizmasi vatmanga chizilib uning tepa qismiga

yechilishi kerak bo'lgan muammo yoziladi. pastki qismiga muammoni hal etilish yo'llari yozib boriladi. Masalan, yo'l harakati darslarida "Yo'l qoidalaril mavzusida" Svetofor nima uchun kerak?" muammosi qo'yilsa, bolalar o'z fikrlari bilan baliq skeletini boyitib boradilar. Bu usul orqali o'quvchilar mustaqil, keng, ijodiy, tanqidiy fikrlashga o'rganadilar.

"Venn diagrammasi. Ushbu texnologiya ona tili, o'qish darslarida o'tilayotgan mavzu haqida o'z fikriga ega bo'lish, matn bilan ishlash, o'rganilgan materialni yodida saqlash, so'zlab berish, fikrini erkin holda bayon etish, hamda dars mobaynida o'qituvchi tomonidan barcha o'quvchilarni baholay olishga qaratilgan metodlardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion texnologiyalardan foydalanib, o'tilgan darsda o'quvchilar o'z qobiliyati va imkoniyatlarini namoyish qilishga erishadilar, jamoa bilan ishlash malakasiga ega bo'ladilar, o'z g'alar fikrini hurmat qilishni o'rganadilar. Bu esa, darsning samaradorligini oshirib, ta'lim sifatini kafolatlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Muxina V.S Bolalar psixologiyasi. - M.: OOO Aprel Press YoAJ nashriyoti EKSMO Press, 2000
2. Tojiev M va boshqalar. Pedagogik texnologiya: Zamonaviy ilmiy-nazariy asosi. T.: 2008.
3. Internet saytlari, www.ziyonet.uz, www.google.uz, www.pedagog.uz, ww.biology.com